

maatschappijwetenschappen (pilot)

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 62 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Als in een vraag staat dat de kandidaat een hoofd- of kernconcept moet gebruiken, dan dient de kandidaat in het antwoord die elementen uit de omschrijving van het hoofd- of kernconcept te gebruiken die nodig zijn om de vraag juist te kunnen beantwoorden.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Regulering van wietteelt

1 maximumscore 3

een juist antwoord bevat:

- het beschrijven van de formele machtsverhouding tussen de rijksoverheid en de gemeenten (per aspect 1 scorepunt) 2
- een juiste interpretatie van de teksten 1 en 2 waaruit blijkt dat gemeenten worden geacht besluiten van de rijksoverheid uit te voeren 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een juist antwoord:

- De gemeenten genieten een beperkte zelfstandigheid/autonomie (het zelfstandig regelen en besturen van de eigen aangelegenheden) 1
- en zijn verplicht besluiten van een hogere overheid uit te voeren (medebewind) / staan onder toezicht van hogere overheden 1
- De bestuurders van gemeenten worden geacht het bestaande drugsbeleid uit te voeren. Daarom proberen zij invloed uit te oefenen op de besluitvorming in het kabinet en de Tweede Kamer (tekst 1 en 2). De uiteindelijke beslissing over regulering ligt in handen van de rijksoverheid, bij kabinet en parlement, wat blijkt uit tekst 2. Een meerderheid van de Tweede Kamer steunt het kabinet dat tegen regulering van wietteelt is 1

2 maximumscore 5

een juist antwoord bevat:

- een uitleg van verschillen tussen intergouvernementele besluitvorming en supranationale besluitvorming (per verschil 2 scorepunten) 4
- een uitleg met gebruik van kernconcept macht dat de Nederlandse staat bij intergouvernementele besluitvorming of bij supranationale besluitvorming de meeste macht heeft 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Bij intergouvernementele besluitvorming komt alleen Europees beleid tot stand als er overeenstemming is bereikt tussen de ministers van de lidstaten 1
- Bij supranationale besluitvorming komen beslissingen tot stand door gewogen stemming 1
- Bij intergouvernementele besluitvorming heeft elke minister van een lidstaat het vetorecht, dus ook een Nederlandse minister kan de besluitvorming blokkeren als deze niet strookt met het eigen beleid of nationaal belang 1
- Indien in de Europese instellingen (de Raad van de Europese Unie en het Europees Parlement) besluiten zijn genomen – supranationale besluitvorming – dan dient elke lidstaat zich hieraan te houden, ook als het land het er niet mee eens is 1
- Bij intergouvernementele besluitvorming heeft de Nederlandse staat de meeste macht. Dit geldt alleen bij kwesties waarbij de meeste andere staten iets willen wat Nederland niet wil. Dankzij het vetorecht heeft Nederland (in de Raad van de Europese Unie) dus **het vermogen om de handelingsmogelijkheden van andere landen te beperken** of 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Bij supranationale besluitvorming heeft de Nederlandse staat de meeste macht. Als Nederland samen met andere staten iets wil wat andere staten niet willen dan heeft Nederland macht als er wordt besloten met meerderheid op grond van gewogen stemming. Nederland is dan in staat **voldoende hulpbronnen te mobiliseren om bepaalde doeleinden te bereiken**

1

3 maximumscore 5

een juist antwoord bevat:

- het noemen en toepassen van de vier aspecten van het systeemmodel van de politieke besluitvorming, met de nadruk op **eisen** met verwijzing naar een gegeven uit de teksten
- idem op **steun** met verwijzing naar een gegeven uit de teksten
- idem op **kansen uit de omgeving van het politieke systeem** met verwijzing naar een gegeven uit de teksten
- idem op **bedreigingen uit de omgeving van het politieke systeem** met verwijzing naar een gegeven uit de teksten
- conclusie op grond van weging van bovenstaande kenmerken van het systeemmodel

1

1

1

1

1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Burgemeesters en wethouders van 35 gemeenten komen met **eisen** namelijk de wens om wietteelt te reguleren (r. 1-3 van tekst 1)
- Het regeringsbeleid/beleid van minister Opstelten krijgt geen **steun** van diverse politieke partijen (r. 14-23 van tekst 2) (die echter geen meerderheid hebben in het parlement). / De minister krijgt geen **steun** van deskundigen (r. 8-11 / 12-19 / 29-37 van tekst 4)
- **Kansen uit de omgeving van het politieke systeem** zijn de ervaringen met wietteeltregulering in de VS (r. 23-28 van tekst 4) / zijn de verwijzingen naar regulering van wietteelt in de VS en Uruguay als oplossing voor de gesignaleerde problemen (r. 20-24 van tekst 1) / zijn de opmerkingen van hoogleraar Brouwer en criminoloog Van Dijk; volgens hen heeft het OM ruimte voor eigen beleid (ondanks internationale afspraken) (r. 50-58 van tekst 4)
- **Bedreigingen uit de omgeving van het politieke systeem:** regulering van wietteelt kan niet vanwege internationale verplichtingen/verdragen (r. 3-8 / 38-50 van tekst 4)

1

1

1

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- De kans dat wietteelt wordt gereguleerd is groot en daarmee het omzetten van de eisen van de burgemeesters en wethouders van 35 gemeenten in beleid. Minister Opstelten krijgt weinig politieke en wetenschappelijke steun voor zijn beleid en de kansen uit de omgeving van het politieke systeem zijn groter dan de bedreigingen. Het systeemmodel komt tot dezelfde voorspelling als hoogleraar Brouwer

1

Opmerking

Afhankelijk van de interpretatie van de gegevens uit de teksten met behulp van de aspecten van het systeemmodel kan de conclusie ook andersom zijn: het systeemmodel komt niet tot dezelfde voorspelling als hoogleraar Brouwer.

4 maximumscore 4

een juist antwoord bevat:

- een uitleg van een vormingsvraagstuk naar aanleiding van een gegeven uit tekst 3 of 4 1
- met een gebruik van een passend kernconcept 1
- een uitleg van een veranderingsvraagstuk naar aanleiding van een gegeven uit tekst 3 of 4 1
- met gebruik van een passend kernconcept 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Vormingsvraagstuk: in tekst 3 nemen 100 CDA-lijsttrekkers stelling tegen regulering van wietteelt. In hun oproep zeggen ze dat het CDA naast de ouders staat, die hun kinderen willen beschermen tegen de schade en risico's van softdrugs (r. 24-27) 1
- Dit heeft met **socialisatie** te maken: de ouders brengen in de opvoeding van hun kinderen **waarden en normen** over zoals gezondheid en de norm om geen softdrugs te gebruiken 1
- Veranderingsvraagstuk: In tekst 4 zeggen drugsexperts dat reguleren geen probleem is en ze verwijzen daarbij naar staten in de VS waar teelt, toelevering en verkoop van wiet zijn gelegaliseerd (r. 10-11 / 19-28) 1
- Het verwijzen naar de situatie in de VS is een voorbeeld van **globalisering**. De verwijzingen van voorstanders van regulering van wietteelt en drugsdeskundigen laten zien dat **internationale verbindingen ook op het gebied van politiek, cultuur en levensstijl toenemen**. Dit kan leiden tot veranderingen in het denken en in de publieke opinie over het drugsbeleid 1

5 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

- een uitleg van de rationele-keuzebenadering 1
- toepassing van deze benadering als verklaring van de regulering van wietteelt in Nederland 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een juist antwoord:

- Rationele-keuzebenadering: Een actie wordt uitgevoerd als de belangrijkste actoren verwachten/vinden dat de opbrengsten van deze actie opwegen tegen de kosten of de nadelen van deze actie 1
- Wietteelt wordt gereguleerd als de belangrijkste actoren, te weten het kabinet en een meerderheid van politieke partijen in het parlement verwachten dat de opbrengsten van deze verandering – betere gezondheid, minder criminaliteit, meer veiligheid / minder kosten voor justitie – opwegen tegen de nadelen van deze verandering van het drugsbeleid – drugs zijn schadelijk voor gebruikers / de drugscriminaliteit blijft 1

6 maximumscore 2

- Er is sprake van een geringe mate van representativiteit van de VVD-fractie. Van de VVD-kiezers is 65% van mening dat marihuana gelegaliseerd dient te worden (tabel 1). Volgens tekst 2 is de VVD (en VVD-minister Opstelten) tegen reguleren/legaliseren van wietteelt. **Dit standpunt komt dus in geringe mate overeen met wat de kiezers vinden.** (Slechts 27% van de VVD-kiezers is tegen legaliseren) (tabel 1) 1
- De mate van representativiteit van de D66-fractie is hoog. Volgens tekst 2 is D66 voorstander van reguleren/legaliseren van wietteelt en **dit standpunt wordt gesteund door 82% van de D66-kiezers** (tabel 1) 1

7 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

- het formuleren van een kanttekening bij de resultaten in tabel 1 door het noemen van een wetenschappelijke eis waaraan het onderzoeksinstrument waarschijnlijk niet geheel voldoet 1
- een uitleg van deze kanttekening 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- De validiteit van het onderzoek kan gering zijn 1
- Door de vraag in te leiden met een verwijzing naar Uruguay als het eerste land waar softdrugs volledig zijn gelegaliseerd, wordt het antwoord van de respondenten beïnvloed. Een andere introductie op de vraag kan tot gevolg hebben dat het percentage ja- en nee-antwoorden anders zou zijn geweest. De vraag is dus of het instrument werkelijk meet wat Nederlanders vinden van legalisatie van wietteelt 1

Opgave 2 De kledingindustrie van Bangladesh: misstanden en oplossingen

8 maximumscore 4

een juist antwoord bevat:

- het eerste aspect van afhankelijkheidstheorieën: scheve machtsverhoudingen in ontwikkelingslanden 1
- met een gegeven uit tekst 5 1
- het tweede aspect van afhankelijkheidstheorieën: afhankelijkheid van westerse landen 1
- met een gegeven uit tabel 2 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Volgens afhankelijkheidstheorieën zijn in ontwikkelingslanden grote inkomens- en machtsverschillen tussen de politieke en economische elite en de grote groep armen. Deze verschillen worden gezien als een effect van kapitalistische verhoudingen: rijkdom is mogelijk door de armoede/uitbuiting van anderen 1
- In tekst 5 is te lezen dat er sprake is van een politieke en economische elite: politici zijn vaak direct of indirect verbonden aan de kledingindustrie. Een derde van de parlementsleden is daarbij lid van een werkgeversorganisatie ofwel is zelf kapitaalbezitter (r. 36-44). De elite doet er alles aan om de arbeiders in de fabrieken uit te buiten, geen verbeteringen van de arbeidsomstandigheden aan te brengen (r. 9-15) en de vakbonden buiten de deur te houden (r. 60-64) 1
- Volgens afhankelijkheidstheoretici is de elite afhankelijk van de vraag naar producten uit het Westen (en daarom wil de elite de productiekosten zo laag mogelijk houden) 1
- Uit tabel 2 is af te leiden dat de exportproducten van het land grotendeels (87%) uit de kledingindustrie komen 1

9 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

- het noemen van een kernconcept bij hoofdconcept verandering en het toepassen van een element van dit kernconcept op tabel 2 1
- toepassen van een ander element van dit kernconcept dat een verklaring geeft voor het sluiten van het veiligheidsakkoord zoals weergegeven in tekst 6 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van juist antwoord:

- Het kernconcept globalisering:
Bangladesh is niet alleen economisch meer en meer **afhankelijk geworden** van de westerse vraag naar kleding (tabel 2) 1
- maar is daardoor ook meer **afhankelijkheid geworden van de internationale druk om mensenrechten en veiligheid van werknemers in de kledingindustrie te waarborgen / meer afhankelijk geworden van internationale (westerse) druk om (westerse) normen en waarden (cultuur)** op het gebied van arbeidsomstandigheden en -voorwaarden in de kledingindustrie in te voeren, zoals de roep om de rechten van de werknemers te respecteren en het stellen van veiligheidseisen aan fabrieken met als resultaat het sluiten van het veiligheidsakkoord. (tekst 6)
(Globalisering betekent dat **internationale verbindingen en afhankelijkheid op het gebied van economie, cultuur en levensstijl toenemen**) 1

10 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

toepassing van kernconcept samenwerking bij het ontstaan van het veiligheidsakkoord met gebruik van twee gegevens uit tekst 6

voorbeeld van juist antwoord:

Het veiligheidsakkoord is tot stand gekomen door **samenwerking**, er heeft namelijk een proces plaatsgevonden waarbij groepen en/of staten **relaties vormen om hun handelen op elkaar af te stemmen voor het behalen van een gemeenschappelijk doel**.

Internationale kledingbedrijven, internationale en Bengalese vakbonden en NGO's hebben **overeenstemming kunnen bereiken over een akkoord** (r. 1-9 van tekst 6) dat **als gemeenschappelijke doel** heeft het realiseren van veilige kledingfabrieken en verbetering van de arbeidsomstandigheden (r. 14-23 van tekst 6).

Opmerking

Alleen 2 scorepunten toekennen wanneer zowel gebruik van het kernconcept als gebruik van de gegevens juist zijn.

11 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

toepassing van kernconcept conflict bij de uitvoering van het veiligheidsakkoord met gebruik van een gegeven uit tekst 7

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van juist antwoord:

Er is een **conflict** ontstaan tussen de regering van Bangladesh en de inspecteurs van het *Accord on Fire and Building Safety* (tekst 7). Hier is sprake van een situatie waarin de actoren **doelstellingen nastreven of waarden aanhangen die strijdig zijn en daardoor met elkaar in botsing komen**.

Het gaat om botsing tussen het realiseren van veilige fabrieken (veiligheid) (tekst 7) versus (waarschijnlijk) behoud van economische bedrijvigheid/inkomsten voor de bevolking/de staat/welvaart/werkgelegenheid van Bangladesh.

Opmerking

Alleen 2 scorepunten toekennen wanneer zowel gebruik van het kernconcept als gebruik van de gegevens juist zijn.

12 maximumscore 3

een juist antwoord bevat:

- een uitleg van een gevolg van het veiligheidsakkoord voor de verandering van machtsverhoudingen in de Bengalese kledingindustrie met gebruik kernconcept macht en ondersteund met een gegeven uit tekst 5 of 6 1
- idem de sociale ongelijkheid in Bangladesh ondersteund met een gegeven uit tekst 6 of 8 1
- idem de (politieke) cultuur in of rondom de Bengalese kledingindustrie ondersteund met een gegeven uit tekst 8 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Gevolgen voor de verandering van machtsverhoudingen in de kledingindustrie:
Het veiligheidsakkoord **beperkt de handelingsmogelijkheden** van politici/fabrieksbazen, waardoor hun macht – **het vermogen** om de kosten laag te houden / arbeiders uit te buiten / lage lonen te betalen – wordt beperkt (r. 9-15 van tekst 5). Of het veiligheidsakkoord versterkt de positie van de arbeiders (r. 21-26 van tekst 6). Gevolg is dat de machtsverschillen kleiner worden 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Gevolgen voor de verandering van sociale ongelijkheid in Bangladesh: Het veiligheidsakkoord versterkt de positie van de arbeiders (r. 21-26 van tekst 6). / Werknemers die vakbonden oprichten hebben soms nog te maken met intimidatie van werkgevers (r. 11-12 van tekst 8). Wanneer door druk van het veiligheidsakkoord de vakbonden als serieuze overlegpartner worden gezien, dan kunnen de vakbonden daadwerkelijk de arbeidsomstandigheden van de werknemers verbeteren en bewerkstelligen dat de lonen verhoogd worden. Dit zou **een verbetering van de positie van werknemers op de maatschappelijke ladder betekenen, leiden tot een eerlijke verdeling van belangrijke zaken (loon en welvaart) en betere behandeling van de werknemers**, dus de sociale ongelijkheid zal kleiner worden in het land 1
- Gevolgen voor de verandering van de (politieke) cultuur in Bangladesh: Onder de werkgevers dient een cultuurverandering plaats te vinden namelijk dat overleg met vakbonden normaal is: dat werkgevers **de opvatting/het geheel van waarden en normen gaan onderschrijven** dat onderhandelen over arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden niet alleen in het voordeel is van de arbeiders maar ook in het belang van de werkgevers (r. 20-23 van tekst 8) 1

13 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

- het noemen van voorbeelden van **democratisering** uit teksten 5 en 8 1
- een uitleg dat dit voorbeelden zijn van **democratisering** 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Voorbeelden van democratisering.
Volgens r. 45-50 van tekst 5 worden de individuele grondrechten, waaronder vrijheid van vereniging en collectief onderhandelen, onvoldoende nageleefd, waardoor het moeilijk is om vakbonden op te richten. Door buitenlandse druk en het veiligheidsakkoord krijgen de werknemers meer mogelijkheden om voor hun belangen op te komen en lid te worden van vakbonden (r. 6-10 of 20-23 van tekst 8) 1
- Deze veranderingen op politiek gebied zijn voorbeelden van democratisering, want er vindt **een verschuiving van macht plaats van weinig mensen** (de eigenaren van de fabrieken en politici) **naar steeds meer mensen** (de werknemers), **waarbij die macht steeds effectiever door de grotere groep benut kan worden** (middels vakbonden en de machtsmiddelen van die vakbonden) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 1

De quota voor geslacht, leeftijd, opleiding, regio etc. zijn bepaald om tot een representatieve steekproef te komen, dat wil zeggen dat de steekproef overeenkomt met de gehele onderzoekspopulatie, in dit onderzoek de Nederlandse bevolking (onderzoekspopulatie). Dus moet er verhoudingsgewijs uit alle regio's, leeftijdsgroepen etc. een evenredig aantal mensen komen.

Opgave 3 Staatssecretaris onder vuur

15 maximumscore 1

De staatssecretaris dient het vertrouwen te hebben van een meerderheid van de Kamer. (Bewindslieden mogen/moeten uitgaan van het vertrouwen van een meerderheid van de Tweede Kamer totdat het tegendeel wordt uitgesproken.) De staatssecretaris voelde onvoldoende draagvlak voor zijn persoon in de Tweede Kamer (r. 5-7).

16 maximumscore 3

een juist antwoord bevat:

- een beschrijving van de politieke verhouding tussen de staatssecretaris en zijn ambtenaren volgens een gegeven uit tekst 11 of 12 met behulp van het kernconcept **conflict** 1
- idem met het kernconcept **cultuur** 1
- idem met het kernconcept **gezag** 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Tussen de staatssecretaris en zijn ambtenaren is sprake van een **conflict**, omdat de meningen over het effect van een nieuwe belastingwet / de **doelstellingen van de betrokken actoren met elkaar in botsing zijn**: volgens staatssecretaris Weekers leidt de nieuwe belastingwet tot vereenvoudiging van de communicatie (r. 5-9 van tekst 12) terwijl de ambtenaren kritiek hebben op deze wet. Volgens hen leidt de nieuwe wet o.a. tot onjuist aangifte doen van belastingen (r. 17-19 van tekst 12) 1
- Uit tekst 11 (r. 16-26) kan opgemaakt worden dat er een politieke **culturele** traditie bestaat met betrekking tot de verhouding tussen de bewindspersoon en zijn ambtenaren: ambtenaren zijn loyaal en doen er het zwijgen toe mits er sprake is van wederkerigheid. Deze **normen over hoe met elkaar om te gaan** schijnen door Weekers niet te zijn gerespecteerd 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Uit de openlijke afwijzing van de plannen van staatssecretaris Weekers door zijn ambtenaren (r. 1-4 van tekst 12) / uit de gelekte stukken en uit de twijfel aan zijn leidinggevende capaciteiten (r. 30-41 van tekst 11) valt af te leiden dat **de legitimiteit van Weekers' macht door zijn (ondergeschikte) ambtenaren niet langer erkend werd** en hij daarom over hen geen tot weinig **gezag** had 1

17 maximumscore 3

een juist antwoord bevat:

- het noemen van machtsbron 'het hebben van formele taken in het proces van de politieke besluitvorming' / 'de taak beleidsvoorstellen te formuleren' / 'de taak om besluiten uit te voeren', met uitleg waaruit de beïnvloeding blijkt 1
- het noemen van machtsbron 'specialistische kennis' / 'deskundigheid', met uitleg waaruit de beïnvloeding blijkt 1
- het noemen van machtsbron 'anciënniteit' / 'ervaring' / 'langer in functie dan bewindslieden', met uitleg waaruit de beïnvloeding blijkt 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Machtsbron: ambtenaren hebben formele taken. Ambtenaren hebben als taak het voorbereiden/formuleren van beleidsvoorstellen en/of het uitvoeren van beleid/wetten. In de voorbereiding van (wets)voorstellen kunnen ze een zekere sturing aanbrenge 1
- Machtsbron: ambtenaren hebben specialistische kennis wat hun een kennisvoorsprong geeft op hun minister of staatssecretaris. Ministers en staatssecretarissen doen een beroep op de kennis van hun ambtenaren omdat deze beter zijn ingewerkt in de dossiers 1
- Machtsbron: 'anciënniteit' / 'ervaring'. Ambtenaren blijven in functie als politieke organen na verkiezingen van samenstelling veranderen. Omdat ambtenaren meestal langer dan een bewindspersoon in functie zijn, zijn ze beter op de hoogte van allerlei procedures, regelingen etc. en hebben ze veel ervaring met besluitvormingsprocessen in het parlement 1

18 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

- een uitleg van het dilemma van collectieve actie toegepast op het heffen van belastingen 1
- een uitleg hoe de overheid dit dilemma oplost 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Burgers hebben baat bij collectieve goederen, maar zij zijn niet snel bereid daar vrijwillig geld in te investeren uit vrees dat ze meebetalen aan voorzieningen waarvan anderen wel profiteren maar niet aan meebetalen (dilemma van collectieve actie) 1

Vraag	Antwoord	Scores
	<ul style="list-style-type: none"> Zonder sancties/dwang van de staat zouden deze collectieve goederen niet worden gerealiseerd. De overheid zorgt voor deze dwang/sancties door alle burgers te verplichten belastingen te betalen zodat de gewenste goederen kunnen worden betaald / zodat 'free riding'-gedrag voorkomen wordt en burgers eerder bereid zijn mee te betalen aan collectieve goederen omdat iedereen op gelijke wijze bijdraagt 	1

Opgave 4 Waarom sommige landen rijk zijn en andere arm

19 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

- een hypothese die uit de tekst is af te leiden en die als een hypothese/verwachting (en niet als een vraag) is geformuleerd 1
- onafhankelijke variabele en afhankelijke variabele; uit de formulering moet blijken dat het variabelen zijn en geen constanten; en dat de afhankelijke variabele datgene moet zijn dat wordt verklaard en de onafhankelijke variabele datgene dat de verklaring biedt 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Hypothese: Landen met een stevig centraal gezag zijn rijker dan landen zonder een stevig centraal gezag (r.26-27) 1
- De onafhankelijke variabele is het al dan niet aanwezig zijn van een stevig centraal gezag en de afhankelijke variabele is de rijkdom van een land

20 maximumscore 1

voorbeeld van een juist antwoord:

Er is in de theorie van Acemoglu en Robinson sprake van een causaal verband, want het hebben van een stevig centraal gezag/effectief geweldsmonopolie/sterke binding tussen machthebbers en volk leidt onvermijdelijk tot groei en bloei van een nationale economie.

21 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

- definitie van het kernconcept politieke institutie 1
- een uitleg dat deze definitie herkenbaar is in de regels 35-45 van tekst 13 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een juist antwoord:

- Een politieke institutie is een complex van min of meer geformaliseerde regels die het gedrag van mensen en hun onderlinge relaties rond politieke besluitvorming regelen 1
- In r. 35-45 van tekst 13 zijn deze geformaliseerde regels zichtbaar: De regels betreffen de garantie dat burgers mee kunnen doen aan de politieke besluitvorming. / De politieke instituties garanderen burgerrechten. De politieke instituties dwingen ook regels af waar de regeerders aan gehouden zijn (democratische rechtsstaat) 1

22 maximumscore 1

een juist antwoord bevat:

een uitleg dat een voorbeeld van inclusieve politieke instituties uit tekst 13 bijdraagt aan de legitimiteit van het politieke systeem

voorbeeld van een juist antwoord:

Inclusieve politieke instituties zoals (parlementaire) democratie en democratische verkiezingen / burgerrechten en rechtsstaat leiden tot sterke (politieke) bindingen met het politieke systeem, wat de aanvaarding/acceptatie ervan vergroot.

23 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

- het aangeven van gevolgen van inclusieve economische instituties voor de mate van sociale gelijkheid met een voorbeeld uit regels 46 tot en met 58 van tekst 13 1
- het aangeven van gevolgen van inclusieve economische instituties voor de sociale cohesie in de samenleving met een voorbeeld uit regels 46 tot en met 58 van tekst 13 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- De aanwezigheid van inclusieve economische instituties biedt kansen voor mensen uit alle lagen van de bevolking om hun positie te verbeteren. Dus de sociale ongelijkheid in een land, de **verschillen tussen mensen die kunnen leiden tot ongelijke verdeling van schaarse en hooggewaardeerde goederen**, vermindert 1
- Als de gehele bevolking profiteert van groei van de welvaart ('economische dynamiek') dan leidt dat **tot stabiliteit in de bindingen tussen mensen**, dus bevordert dat de sociale cohesie in een samenleving 1

24 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

een toepassing van twee aspecten van 'de ideologie van de modernisering' op de theorie van Acemoglu en Robinson (per aspect 1 scorepunt)

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een juist antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een 'ideologie van de modernisering' is te herkennen in de theorie van de onderzoekers, omdat de veranderingsprocessen die zij beschrijven onvermijdelijk zijn en leiden tot vooruitgang. De onderzoekers gaan ervan uit dat inclusieve politieke en economische instituties zullen leiden tot economische groei, dus tot voortuitgang • Dit voortgangsgeloof is universeel; dat wil zeggen dat de traditionele verhoudingen in landen als gevolg van het ontstaan van inclusieve politieke en economische instituties onvermijdelijk zullen leiden tot moderne westerse samenlevingsvormen 	<p>1</p> <p>1</p>
25	maximumscore 2	
	<p>een juist antwoord bevat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het noemen van een aspect van een wetenschappelijke benadering • de koppeling van dat aspect aan de theorie van de onderzoekers met verwijzing naar een gegeven uit tekst 13 	<p>1</p> <p>1</p>
	<p>voorbeeld van een juist antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens aanhangers van het structureel functionalisme zijn bindingen de kern voor elke gemeenschap, aangezien alle actoren in die samenleving (leden en instituties) bedoeld zijn om bij te dragen aan het voortbestaan van die samenleving • De onderzoekers stellen dat de inclusieve instituties van groot belang zijn voor het voortbestaan van de samenleving (in de richting van groei en stabiliteit). Inclusieve instituties zorgen voor binding in de samenleving. In de regels 59-82 schetst de auteur de tegenpool van het ontbreken van inclusieve instituties: economische stagnatie en wanorde 	<p>1</p> <p>1</p>
26	maximumscore 2	
	<p>een juist antwoord bevat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een redenering voor de keuze voor evolutionistische theorieën met een inhoudelijke verwijzing naar de theorie van Acemoglu en Robinson • een definitie van evolutionistische theorieën 	<p>1</p> <p>1</p>
	<p>voorbeeld van een juist antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door de nadruk die de onderzoekers leggen op de inclusieve instituties die economische dynamiek op gang brengen en waar uiteindelijk de hele bevolking van profiteert, zijn Acemoglu en Robinson aanhangers van de moderniseringsgedachte, dus evolutionistisch • Volgens evolutionistische theorieën zullen de armere landen rijkdom verwerven indien zij zich moderne (westerse) instituties aanmeten en dus een ontwikkeling doormaken die al door de rijke landen is doorgemaakt 	<p>1</p> <p>1</p>

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinerator in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 23 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	www.nrc.nl van 31 januari 2014
tekst 2	naar: www.volkskrant.nl van 19 februari 2014
tekst 3	www.cda.nl van 6 maart 2014
tekst 4	Harry Lensink en Sophie Derkzen, Vrij Nederland van 19 december 2013
tabel 1	peil.nl , Maurice de Hond, thepostonline.nl van december 2013
tekst 5	naar: www.schonekieren.nl , decorrespondent.nl/921/Wat-er-allemaal-schuilgaat-achter-het-T-shirt-dat-je-aanhebt , www.fnvmondiaal.nl/projecten/projectenoverzicht/Bangladesh
tekst 6	naar: www.schonekieren.nl/nieuws/2013/het-bangladesh-veiligheids-akkoord-een-baanbrekend-initiatief-voor-veilige-fabrieken
tabel 2	naar: www.bkmea.com , 2013
tekst 7	naar: www.telegraaf.nl/dft/nieuws_dft/22697009/___Bangladesh_weigert_sluiting___ .html, 3 juni 2014
tekst 8	www.trouw.nl/tr/nl/4496/Buitenland/article/detail/3768568/2014/10/14/Geen-kledingfabriek-helemaal-in-orde.dhtml
tekst 9	Onderzoek 'Nederlanders & de kledingindustrie in Bangladesh'; Boonstoppel, E. & C.L. Carabain; www.ncdo.nl/kaleidos-research/onderzoeksreeks , 2013
tekst 10	www.nu.nl/politiek van 29 januari 2014
tekst 11	naar: www.volkskrant.nl , artikel van 2 februari 2014 door Minou de Ruiter. Zij is promovenda bij Bestuur en Organisatie aan de Universiteit Utrecht.
tekst 12	www.nrc.nl/nieuw , 16 oktober 2013
tekst 13	de Gids nummer 1, 2014, Nico Wilterdink